

Արայի նամակները կը անուշանեն ինչ հու-
նաստանի թաղուհայն քայրը յոթնագուրի
դքսուհին Վերսանիա վերադառնալու համար
Բաթմյոս երթալով, նոյն տեղե ժողովարդէն
ծանր նախապիւններ կրեր է: Ենդ իսպառ-
թէնքի դեսպանը խելով, խօշյն Սիրիոն գանը-
ւոծ իւր տէրութեան երկու պատերազմական
նաւերուն հրաման քեր է, որ երկուս իշխանու-
հին պաշտպանեն:

U. zhuangensis

Երբ նույնինքը տեսաւ որ հոն տեղը կ'ընդհանրու
ածմունքս ալ իշխատ են : զարակէ՛ր հօրմէն . երկիր
կ'ընդմեն դաստատմ , տառերուն գոցանկերը՝ իրեն
միջ եղամ հախակաւ խիւնները՝ մահամեծները՝ լամ :

Հոգևորականներ :

Պարսկոյն վեճը առաջինն պէս թուլութեան մեջ է , և կառավարութիւնը ամենն օր պատասխան կըսպասէ Պարսի իւր զործակողին , որ նոյն վեճին լրջանալուն յաջողակ պիտի ըլլայ , կատանա- զնուպօրոյն և Ղեհրանի խորհրդարաններուն զրկած վերջին հրամաններուն նայելով :

Թէ և լամպանի ամիս է , բայց զործակողները շարունակ խորհրդարանի խորհրդի կընեն զիշերը , սակայն անոնց խորհուրդները միայն երկրին ներքին կառավարութեան և հասարակութեան զանազան զործերուն վրայ ամենն օր նոր բարեկարգութիւններ հարուստելու համար է : Բարդարանութիւնը միշտ մի և նոյն թուլութեան մեջ է , և շատ օր կայ օր երևելի զիպաւածութիւն պատահեցաւ , այս աստի- ճան անբարձրութենէն , խորհրդարանը ժամանակ քա- ղելով նահանգներու՝ կառավարութիւնը կարգի դը- նելու , խորհրդութիւնը և հանգստութիւնը հաստա- տելու և աւելցնելու համար պէտք եղած միջոցները զործի կը գնէ :

— Հինգշաբթի զիշեր ուսման ընդհանուր տե- տուլ բժշկական օրդի խայրութեան էֆէնտին , և Վալիթա սէրայի բժշկական դպրատան վերակացու Պէրնարտ բժիշկը , և այս դպրատան բոլոր վարժա- պետները և դարձակատարները լիւր քարտի կայ- տերական պալատը դնացին : Ենթադրուի ինքնակազմակերպ ճարտարական հնազանդութիւնը մասալցանելու , և իրենց հասակները փոխարէն բար- ձրը հաճութեան նշանը ընդունելու : Ենթադրուի Վր- քայն իւր սովորական մարդասիրութեամբ ընդու- նեց զանոնք , և այս տարուան աշակերաններուն ը- րոտ յոռաշարժութեանը համար իմացուց իւր հա- ճութիւնը և ամենն մեկուն իրենց ծառայութեանը փոխարէն արժանաւոր նշաններ տուաւ :

— Ուրբաթ օր Ենթադրուի Վրքայն Սիկիթէն կըլալէն ետքը՝ Սամազլի առաջին օրերուն պէս Սուլթան Պալատին հրապարակը գնաց , ուր միշտ մեծ բազմութիւն կըլլայ լամպանին պատճառով :

Ղայն զիշերը արտաքին գործոց պաշտօնատար Ռի- ֆաիթ փաշայն կանչուլ տուաւ , որուն հետ երկու ժա- մէն աւելի խօսակցութիւն ըրաւ :

— Իշիկ Բարուսի ինտրուսիոն ծննդեան տա- րեղործը ըլլալով , կայսերական աստիճան առաջին թարգմանը գնաց Վարձը : Իրան կողմէն շուրհա- ւորելու համար :

— Եւր զիշեր Բարձրագոյն Պալատին Իշխա- նը Ենթադրուի ինքնակազմակերպ մասնաւորապէս ներ- կայանալու է , մեկնելու հրամանը ընդունելու հա- մար , այս պարագայով առաջին աստիճանի Ենթա- իֆիթիական ալ ընդունելու է :

Պալատին Իշխանին հետ Պալատի երկու զիշուոր պաշտօնատարներուն համար պատրաստուած նշան- ներն ալ նոյն իշխանին արուեցաւ :

Սերայիշխալ իշխանին երկուոր օրը հինգշաբ- թիւան համար որոշուեցաւ , որ Իսմայիլ բնկերու- թեան մէկ շոգնաւորով Բիւստանէ երկուոր է :

ԵՆԻՒՊՏՈՍ

Եղեքանդրիա 14 սեպտեմբեր : Երեւելեան վեճին լրջանալէն հետեւ այս տեղին քաղաքա- կանութեան զործերը մեծ թուլութեան մեջ կ'են , բայց հիմնը կրտսի թէ Բարձրագոյն փոխպրայն Սիւսայի Եհմա փաշայն նամակ մը տուաւ , որով վերայիշխալ բիւշիկը կը ծա- նուցանէ թէ անոր հրամանաւոր չի հնազանդե- լու զանազան պատճառներ աւելի , լուրած այս- պիսի և կամ ամենն բաներէն կերելոյ թէ Սի- նապի կառավարութեան ընթացքը Մէհմեթ ալի փաշայն անհանդուրժելի պատճառելու է , և կըսեն թէ այս բանիս համար միայն ունի Երեւել փաշայն Բարձրութիւն զրկելու՝ որ ջանք ընէ Եհմա փաշայն միայն ալեկի զարմանելու : Կերեւոր թէ այս վերջինը իւր նամակին մէջը կը ծանուցանէ որ չի կրնար Մէհմեթ ալի փա- շայն քովը դալու՝ որ հրաւիրուած էր , վասն զի իրեն Սինապի կառավարութիւնը Բարձր Դրան կողմէն արուած էր կըսէ , որուն ալ և հարկատու է : միայն այն կընայ զրկել իւր օրաշ- տոնէն , անոր համար չի կրնար իւր կառավար- ութեանը յանձնուած երկիրը ձգելու :

Տեղոյս հինգ մեծ տէրութեանց հաւորա- տաները վաղը Վահրէ մեկնելու են , Սէհմեթ մէտ ալի փաշայն այցելութիւն ընելու , որ մէկ շարաֆէ այն տեղ է :

Բարձրագոյն փաշայն հրաման ըրաւ որ Ենթադրուի Երքայն համար պատրաստուած շոգնաւոր զարդարանոց անդամանդները և մարդարանները վերցուին , չեն զիտու այս բա-

նին պատճառը ինչ ըլլալը :

Սայիա փաշայն քանի մը օրէ որ Եղեքան կը գրիա եկաւ և նաւահանդատիս մէջ դանուալ Սարտէնիայի Ֆրեկաթը տեսնաւու , գնաց :

Եւստրական զործերը մի և նոյն վեճակ մէջ են , երկու անգամ շուրջակա անգղ եղաւ և արտալը 110 դահեկանի առին , այս անգամ քննադատ մէջ շատ քիչ նախանձաւորներ երեւե- ցան , վասն զի կը վախճան թէ դուրի անգամ տարուան ձախորդ արարապայները նորագուին այս- անգամ շուրջակա անգղին ետքը բախլոյի և ջորէն անգղներն ալ եղան , միայն ջորեն զնոյ առ- նոց եղաւ :

ՀՈՒՆՈՍ

23 Սեպտեմբեր :

Երեւել կիրակի Սերի Ճէմա (Սամանեան շի- քանաւոր մեծ Դաւապաւոր այս նաւահանդատիս հասաւ , նոյն ժամայն տեղոյս կառավարիչ , Յու- նաց Երք Եպիսկոպոսը և պիսակորները և Զրեւել զիսակորները փութալին շոգնաւորին մէջ երկուոր ու- նոր գալուտը յարգելու համար : Սէհմեթ Դաւապա- տը ցամաքը ելալով քաղաքիս հիւպատոսները առ- տութեան դնացին , որոնց մարդասիրութեամբ ըն- դունց , և քանի մը օր այս անգամ մնալով նոյն շոգն- նաւոր ծանուցարէ եղաւ Սարայիա երկուոր , որուն շրջակայ տեղաւորները եղած անգղիս հանքը քննելու է : (Սամանեան նաւատարմիւր միշտ Սարայիցան է :

Վարդի Կղզիէն մէկ զրեւել ամեն օր երկու- շարժութեան ցնցումը կը շարունակէ : Մէկ շա- տուններ կործանեցան , միայն ծովեկերին մօտ եղա- ներուն մեծ մասը անվնաս մնացին : Պատճառը հի- մայ ալեկի հասկցուեցաւ թէ Վարդի Կղզիին հարա- կային կողմը մէկ մեծ լեռնը կայ , որուն գագաթը հրաբուխի բնուի բացուելով անդադար մեծ քարան- կառուանքներ գուրս կընետուին և թանձր ծուխի կըլլայ , կըսեն նաեւ թէ վերջները շարադոյն բո- յելի կը փառուին : (Որը Երք ումը անգամ՝ երկու- շարժութեան ցնցում՝ կըլլայ , երբանդար մարդը չի փնտցեալ , վասն զի ժողովուրդը առ հասարակ- առաջին ցնցումը սկսելուն իրենց տուններէն մեկնե- լին : Վարդի Կղզիին օդորմիկ բնակիչները արհա- իրքի մէջ են , միայն ունին փախչելու և Զոգոյ կառավարիչին երկուոր , որ իրենց բնակելու տեղը որոշէ , առ այժմ՝ վրաններու տակ են , որոնք իրեն-

բասանքները ու անվախճան զժողովուրդները միշտ հասարակութեան պահել է :

Երեւելի մէջ ամենն բարեկամութիւն կապածնե- րով շահախնդրութիւններով խռոված է : Էն սերտ կապերը՝ անհաստատութիւնով թուլցած են , բոլոր սէրը միկուն ապրու վերջը՝ աստիճանի ու ներքու- թիւն է : Էն մեծ բազմութիւն՝ զուարճութիւն չունին ի- րենց տիրացողներուն :

Սրտհետեւ անանկ անհամար բաներու գերի ու ծառայ ըրած են , որ պատուաւոր պաշտօնները՝ իրենց տիրոջը՝ միայն աւելի բարձր պաշտօններու հասնելու չի կրնալուն ցաւը իմացընել կուտան :

Ենթադրուի մարդ իր ճակատին զրկն գանգատ կընէ , Էն բարձրերը՝ իրենց մեծութեանը համեմատ՝ եր- ջանիկ չեն , իրենց աստիճանով ու բաղդովը՝ ամպե- րէն վեր կընեն , ոչնչապի կը բարձրանան , որ աչքի ապրէ կը կորսնան , անոնց եղած յարգութիւնովը՝ բողոքին պատած փառքովը (աղաւթ) ասոր անոր բաժնած շնորհներովին (ինտիմ) յաջողութեանն ու կարողութեանն բնաւ չի զատուող յախտնական շոգնորթութիւններով՝ որիչ ամենն մարդերէ վեր կընան :

Բայց նոյն իսկ զուարճութիւններուն տաղաւու- թիւնովը (ոսանձ) ասոր անոր զուրի ծուլու՝ ու կերպ կերպ մտաւորներու (հիւսպ) գերի բարձրութիւն , տար (այրուր) ձանձրութիւններովին՝ փայլեցներուն գաւառութիւնով մեծութեան հաճելի ըլլալու համար , գործածած փոտութիւններովին՝ ու անոնցմէ ունեցած ձանձրութիւններովին ալ՝ հասարակ մարդոցմէ ան- ըրած վար ու աննոյն ալ թշուառ են :

ՍԵՒՆԵ

Օրդարութիւն

Հասարակութեան ընդունիլ ինչեւիցէ յանցանքովը բանաւորներուն շատը , կամ այն յանցանքին ա- մենին աւերը չեն , և կամ բանաւորներուն շա- յանցանքը չեն :

Ստան վիճի փորձով ալ գիտենք , թէ շատ անգամ շարասիրտ մարդը՝ մեկուն ինչեւիցէ գործին մէջ՝ յա- ըող յատուալիմութեանը , կամ պատուոյն և կամ բնական ունեցած ձիրքերուն նախանձելով , անոր ու- տիցը ստիճաններուն (դաշմաւոր) և կամ մարդկորէն սխալելոյն կըստաւ , որպէս զի լուսն ու զուրի ձեւացը-

ներով՝ բերանը բանայ անոր վրայ , և ըստ հաճոյն հասարակութեան անոնց խնայընէ :

Բայց ամենէն դժուարը այն կըլլայ , ինչ ասով դժբաղդարար նոյն հասարակութեան մէջ գտնուող երեւելիներէն ալ՝ անքննարար լուսնուն հակամքան- լով կը հաւատան , անտանելի՝ փոր (սիւսիս) ըն- ւած ձկանը նման , ինչքին անուր՝ տեղիւն քա- քաւ կը զարնուի :

Եւստրական , նոյն բանաւորները ուրիշ գիւրի կերպ աղաւորութեան ձաքմը շուրի հասարակութեան ընդունի տղատուելու , բայց Երեւել խոհեմութեան համարութիւն :

Ստան զի մամանալը ինչպէս արդար ու անաւ- դատուորիմը նման , ամենն բանը մերկապարծնի կերպն հանելի գիտէ , պէտք է ուրեմն այն անոնցիկ զրպարտութիւնը՝ իրեն խաչը սեպելով՝ վիզը անն- անշուշտ սուրբ խաչին իսկական Տէրը՝ դանի փրկել ի զատ , կործնուցած պատուոյն և փոփոքն փո- խարէնն ալ անխորձ չի ձգել :

աւելան առաջատարներու չինեցին : Ըմեն մարդ
կը վախայ թէ առաջին անգրաններուն՝ աղետալ
անցքեր պատահելու են :

ԼՍՈՒՆՍՏԷՆ

Ապրիլի 25 տարեմեր . Տաւնաի շրջակայ
տեղերն եղած խռովութիւնները որ 18 թիւով
հրատարակեցինք՝ թէ և քիչ բաներ չէին , բայց
այսու ամենայնիւ քաղաքականութիւնէն դուրս
էին և հիմայ ալ գաղթեցան . և բոլոր Լոսթեն-
տանի մէջ կառարեալ խաղաղութիւնը կը ախրէ :
և ժողովուրդը մեծ համոզութիւն կը ցուցունէ
ընդհանուր կառավարիչ Վիլհ. Լյաւա փաշայ-
ին հայրական կառավարութեանը : Լյաւա այս
պաշտօնաւարին ծանօթը Սարսիններուն Տիւր-
քներէն որ համարած տու գտնելն վերաբերեալ
մէջ լմանալու վրայ է : Սարսինները իրենց քա-
ղած ֆետիւան դուռնորը ցուցային խորհրդա-
րանին . և կրտն թէ 84 հազար քառիկ կը
համար . բայց այս սահմանը դաւանելն ընդ-
լայնեալ է , որուն և կէսն ալ իրաւացի չէ : Լյ-
աւաուցաւ թէ Սարսինները Տիւրքներէն քա-
ղած ներդրութիւնէն ինչպէս հրկիզութիւն , ունե-
ր և այլն , ամենին օգուտ չի քաղեցին . թէպէտ
Տիւրքներէն յափշտակողներ կը դառնուին , բայց
անոնք ալ մէկ կողմէն վար դիմերով փաճաւե-
րով ձեռքերնին ընդին գումարներ անցեր են , որ
հիմայ անշուշտ կարող չեն այն գումարները
ըմեն հասուցանելու : Լյաւա պատմաւորուն հա-
մար որոշուեցաւ թէ 16,000 քառիկ վճարին
Տիւրքները Սարսիններուն : Սիւն կողմէն
Տիւրքներն ալ խնդիր մը ներկայացուցին՝ ու-
րով 120 հազար քառիկ կուրն ֆետիւան փա-
խարէն . և այս խնդիրնալ խորհրդարանը 2,400 ի
որոշեց : Հիմայ Վիլհաւա Լյաւա փաշային ինչ
որ ձեռքէն կազմայ ընելու է , որ այս երկու ժա-
ղովուրդին մէջ մէկ բարեկամական բարեկարգու-
թիւն մը հաստատէ :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՄԻՐԵՐ

ԸԱԼԻՏ

Արթուր 26 օգոստոս : Պալ անուն շիւտի փա-
նաւակաւի նալ Սարսինին նաւապետին հրամա-

Միտղմասիրութիւն

Լյաւաուցաւ ալ կրնանք հաստատել , թէ ինչեղե-
կաւաքարութեան զիտար կառավարիչը , մինչ
աղեալ հիւս անայն փառաւորութեան և շահաւորու-
թեան տեղէն չի տարով՝ մարդասիրտար կը հովա-
թեն յանձնուած ժողովուրդը , և անոնց մէջն պա-
տահան մեծերը և կոխները՝ առանց տխրաւա-
թեան անաւառապէս կը դատէ , ինքը և իր ժողո-
վուրդը տնչուա շատ երջանիկ և բաղաւոր կը սե-
պուին :

Կարեկորգութիւնը՝ անտարակցս այն տեղ կը
գնէ իւր աթոռը . և հետեւաբար պիտութիւնն ալ
ամենուն վրայ իր պայծառ նշքը կը ճառագայթէ .
հարստութեան նալը յաղող քամներու պատահե-
լով՝ արձակ համարձակ անոր վրայ կը պարգէ իր ու-
րաբատները , փերպպէս ամեն օգտուէտ և պի-
տանի գործաւնութիւնները իրենց արժանաւոր եպա-
տակին խաղաղութեամբ կը հասնին :

նտարութեամբ կրնա արի հանապարհորդու-
թիւն ընելէն ետքը մեր , նաւահանգիստը վերադար-
ձու :

Ուլիանեան կղզիներուն նոր կալէսի երկիրը հաւ-
նելուն ապրանք լեռնաւորելով՝ առաջ խաղաղա-
կան Ուլիանաին պարիկ կղզիները , և անկէ ետքը
Զինատուն երթալու էր : Լյաւա ճանապարհորդու-
թեան մէջ որ եօթը ամիս չափ տեւեց . Սարսինին
նաւապետը քանի մը կղզիներու հանգիպեցաւ , ուր
գտնէ Վուգ նաւապետին հետեւ ամենին Լյաւա-
պաշի մը քաղած չէ . և ուրիշ չորս կղզիներու ալ
հանգիպեցաւ որ աղեալ հարգութեան թաղիներուն
մէջ ամենին նշանակուած չեայ : Լյաւա կողմ-
ներուն Վ . Սարսինինը տիրեց Ըտրը ժան Ըվե-
տի թաղաւորին տնունով . անուանադրութեան այս
ոճը Լյաւաուցաւ օտարութեան հետեւելով ըրեր է ,
ինչպէս ինքն ալ կրտն , ընտկիչները շատ վայելա-
գիր և քաղցրատեսիլ են իշիւր . ամենին երկաթ
չեն ճանաչեր և պարիկ կողմին մը զորքերնալ ժան-
դեալ հին բեռնի մը փոխարէն , ամրոց կրիայ մը
կը փոխարինեն եղեր : Լյաւաին փոքրիկ կ'օրոտանք-
ներու . ինչպէս սրուակի կտորներու ալ անցող
ցանկութիւն կը ցուցունեն . որոնցմով կամրուին եղեր ,
որ այս աշխատութիւնը շատ անգամ երեք ժամ կը
տեւէ : Լյաւա վերայ գրեալ նալը այս չորս կղզի-
ներուն , սրմը մեկմեկ քիչ հետէ են՝ մօտեցաւ ,
անոնց ընտկիչներուն մեծ մօտը նաւակներու մէջ
մանալով նալին շուրջը ժողովուրդեցան , և երբ որ
կամք ցուցուցեր են նալին մէջ կըլողու , նաւապա-
ին մէջը հրացանը սղին գէմ՝ պարպելով հետա-
ցան նալին : Լյաւա անցըր միայն բաւական է աղա-
ցուցանելու՝ թէ այս կղզիներուն անկէ յառաջ ոտք
կոխած չունեն Լյաւապաշիները :

Լյաւա կղզիներուն մէկուն թաղաւորը՝ պատուաթի-
րեց Սարսինին նաւապետը , և ընծայ բաւ . անոր իւր
արքունի իշխանութեան գաւազանը որ արեւմտա-
յօրինուած փայտ մըն էր և փրանալ շատ նուրը կա-
նալ յապախէ սկաւառակ մը կար :

Սարսինին նաւապետը իւր գաւած կղզիներէն
շատ տունկեր և բաղմամիւ զները և գործիքներ
բերաւ փայտէ և քարէ շինուած :

Լյաւա կղզիներուն ամեն մեկուն անունը Ըվե-
թագաւորական ընտանիքին անուններէն զրեր է .
բայց այս երկիրներուն վրայ՝ պարտաւորեք ամենին
հանգիստութիւն մը հրատարակել չուզեր , մինչև որ
կառավարութիւնը չորոշէ՝ թէ կուզէ՝ արդեօր յոյն
իշխանութիւնը , եթէ ոչ :

Տնտեսական հարկաւոր դիմելիք

Օգոստոս 26 - 1908 թ. ԸՆԵՐ - 2-12

Լյաւաուցան տաք օրերուն մէջ , առաջին միջն ի-
րկուն ձուրը չի դիմանար կը հոտի . և որովհետեւ
ձուկին այն գէշ համը պատճառաւ՝ տաքութիւնն է ,
և մարդաս առողջութեան ալ վնասը չի կրնար
հասցնել , ուրով՝ անտեղ թափելը մարդուս դժուրը
կուգայ :

Չուկին այն գէշ համը և այն վիճակին մէջ ստա-
ցած այն նողկալի հոտը կորնայնելու համար , մէկ
մասը քաղաքի ու երեք մասը ջուրով լեցունած մեծ-
կակ ամաններ մէջ ձուկը եռացնելու (քայնամար)
է , բայց առաջին՝ ջրին մէջ ալ ու ծարմրն ալ ա-
ծուկի (քեօմիւր) փոշի գնելու է , և ձուկն ալ որչափ
շատ կամ մեծ է նէ՝ փոշին ծարմրն ալ այնչափ աւելի
մեծ ընելու է . առանկով ձուկին այն գէշ հոտը ա-
համը կը կորսուի :

Լյաւաին փոշի գրուելու տեղը՝ թէ որ նոր մարած
ածուկներ նոյն ամանին մէջ դրուի ալ կըլայ , այս
հարքը՝ ծանոցած մին համար ալ կրնա գործա-
նել :

ԸՆԵՐԻՆԵՆ ԸՆԴՈՒՍՏԷՆ

Պապա 14 օգոստոս : Լյաւա տեղիս Լյաւապաշին
օրագիրները կրտն :

Սիւնի լուրերը անցեալ ամսոյ մերթն են , և այն
թիւէն վերջը շարաթ առաջուն անցքերուն վրայ կը
խօսին : Տեղիք մեր զօրքերուն մեծէն կամաց կամաց
պահուելու վրայ է : Վիլհայն առաջինին հետ բողբա-
տելով՝ շատ առողջ է հիմայ : Լյաւա Սարսինը 3,000
հեծելազորով և 7 թնդանոթով իւր ազգական
Սահաւան Լյաւին գէմ գնաց . այս ետքիս պար-
տաւորեցաւ ևս քաղաւոր , և Լյաւա դեպին միւս
կողմէն կըլու անցելու . ուր տեղ Սիւր Ը Լյաւա
համեալը քաղեր էր , և երկուրը մէկ տեղ Սիւրիս
և Վոլիսի ապաւնեցան : Լյաւա զանազան երկիրնե-
րու գլխաւորները մեր կառավարութեան կը հաւ-
գանդին : Սիւր բանակը աւելցնելու խնդիրը կայ
այսինքն 16,500 հոգի են 20,000ի հասցնելու են :
Վիլհ հաւատարմ չենք թէ խաղաղութիւնը Վիլհաւե-
թիւնալ մէջ կը տիրէ մի արդեալ : Վիլհայն թէ Լյաւա-
պաշին համար աղաւ . ձեռնարկութիւններ գործի-
քուցան , Լյաւայի մերձ եղած զօրքերուն հրաման
ըրին որ պատրաստ ըլլան գէպի այն կողմը երկուրու .
և թէպէտ այս հրամանը երկարեցաւ , անոր համար
կըսուի թէ բանակը 12 խումբի հասնելու է : Լյաւա
բան կը հաստացնեն թէ կառավարութիւնը մէկ մեծ
հարստանքը ընելու դիտաւորութիւն ունի : Ար ԸԸ-
սինք թէ՛ Տօթի Սահաւանուր , Լյաւաուցաւ կը կառա-
ւարէ իւր սեփական խառութեամբ : Լյաւա լուրէն
ի զատ Լյաւապաշին մէջն քիչ լուր գիտնէ , այս
ամսունն վիլհային երկայնի , անցեալ ամսունն
աւելի խաղաղական է : Լյաւա Լյաւապաշին Լյաւա-
պաշի մտ Պարաշօր կը բնակի : Վիլհայնի կառա-
վարութիւնը Վ . Պիրաին ձգեց և ինքը ընդհանուր
Հեղհատանը կը կառավարէ :

Օգոստոս 26 : Սիւրիսի խառնակներն կիմա-
նանք թէ տեղիք մեր զօրքերուն մէջ շատ տարածե-
ցաւ : Լյաւա Լյաւապաշին Հիւսիսային արեւմտեղի
նահանգները երկուրու է կրտն :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՄԻՐԵՐ

Ճանապարհորդին մէկը՝ զանազան աղջաղ իրենց
սեփականալ կողմութեան տեսակ տեսակ սովորու-
թիւնները ընելով , կը հաստատէ թէ Զինայինե-
րը շախմատ կացութեան յաղթանակին արմանի են :
Վիլհայն և Լյաւապաշին մէջ եղած երկերներուն առ-
մէն մէկ 24 ժամուան սնանկիւն՝ երեք փոքրիկ բա-
ժակ թէյ , բուռն մը բրինձ , քանի մը ծխախոտ ,
քաւիլ թմբեղուցիլ ծխախոտով , բայց բրինձը ա-
մենին զրդալով չեն անել , ուղ մէկիկ մէկիկ
կառնեն փոքրիկ փառով՝ մը եղեգի գրեկ մեծու-
թեամբ : Լյաւապաշինը որքան ճարտար ըլլայ և որ-
քան սովորութիւնն անհնայ այս բանի , կրնամ յո-
ւալ որ շատ միջոցին մէջ հազիւ թէ կրնայ բրինձին
երկու կամ երեք հատը բերանը փնլ . բայց վայրնոց
մողովուրդին աւելի զիւրին է : Հիւրք է անոնց որ
փաճաւանոցը շուներ և կոտորներ բուական գտնու-
ին , փառն զի անոնց նախամեծար սիրելի միակը ա-
նոնք են :

— Սիւրիսի Լյաւապաշինը ըստած Լյաւապաշին
ընէ օրագիրը՝ Տեաւն մերոյ յիսուսի քրիստոսի գէմ՝
Վիլհայնին դատարանի ընտրելը՝ նորեն գանուե-
ցաւ կրտն . եթէ ոչ ընտրելը ճշմարիտ և հաւատար-
մ է , առանց ընդգիծութեան հոռութեանց ամենին
պատուական յիշատակը պիտի ըլլայ : Թէպէտ մեր
քաղած օրագիրը այսպէս կը ծանուցանէ այս վճիռը ,
բայց շատերը ուրիշ կերպով կը ճանուցանեն :

— Սարսին Լյաւապաշին փոխանորդ կառավարիչ
Վիլհայնին ըրած վճիռովը՝ Լյաւաուցաւ Լյաւապաշին կը
կառավարաւ խաղաղութեան տանջանքին :

« Տիրերիստ կիսարին Ապստոլական 17 երրորդ տարին և մարտ ամսոյ 13ին Արուստակի սուրբ քաղաքին մէջ, Մանան և Ապիստոս Մատթոյ քահանայք և զհազարները բլրաւով :

« Ստորին Ապիստոսին կառավարիչ Պիղատոսը՝ զատաւորի տանին աթոռը նստած բլրաւով, Հիստոս Մատթոյին խափմը վրայ երկու աւազակի մէջ տեղ մեռնելու կը զատաւորաւէ. ժողովուրդին մեծ և հրապարակական վիպոյ թիւները բնելով :

« 1 Հիստոս մոլորեցուցիւ է. 2 Հիստոս խռովայող է. 3 Հաւատոյ թշուառ է. 4 Ստոյթեամբ Մատթոյ որդի եմ՝ կրսէ. 5 Ստոյթեամբ խորոյն լացող խաղաւոր եմ՝ կրսէ. Տաճարին մէջը մատանէն մէկ շատ ժողովուրդ գեղերը ձեռքերէն :

« Եւ հրամայէ առաջին հարկաւորաւի Առնոնիսին տանջողաց տեղը տանել գանի :

« Եւ զքաւ կամ հարուստ ով որ Հիստոսին մահը արդիւն ուզէ՝ չի թողոյ :

« Հիստոսին զատաւորաւորութեան վճիռն ստորագրող՝ վնասները ասոնք են :

« 1. Վանիէլ Բաբուն փարիսեցի. 2. Հիստոսին Եւրաբարեւ. 3. Բաֆաէլ Բաբուն. 4. Բարիէլ հասարակ մարդ :

« Հիստոս քաղաքէն դուրս ելլելու է Սթրիքէ բնակած դուռէն : Այս վճիռը պղծեալ տախտակով վրայ քանդակուեցաւ :

Արդիւն կողմերը այս բաւերը կը կարգացուեր :

« Ասոր նման թիվերը ամեն ժողովուրդին բուն զրկուեցաւ :

Այս տախտակներուն մէջ 1808ին գտնուեցաւ մէկ սպիտակ մարմարիոնեայ հին անոթի մէջ՝ Մատթոյի թաղաւորութեան Մատթոյ քաղաքը՝ ինչ առտին կը փարէին : Ապստոսին կայսերութեան տանը, սըհիստներուն վերակացուն գտաւ որ Վաղդեացոց բանակին տնի տեղ երթալէն ետքը, Հարթիզի լեկոնցոց աւանդատան մէջէն էր, և զինքն փախտէ տուի մը մէջ պարունակեալ : Եւ յետք զիս Վաղդիէ ժառանգին մէջն է : Եւ միջոցէն զանի թարգմանցին. բնագիրը երբայցեղէն էր. 1) Տէնեմը յոյն ժամայն օրինակեց անկէց, որ իւր թանգարանին վաճառման առիթը՝ Երես Հալաւարտը 3890 ֆրանքի գնեցաւ :

« 1. Վաղդիէ Բաբուն պաշտօնատարին հրապարակայն գրին մէջ վերին շրջակայ տեղերուն վրայ բաժն հետապրոգական նկարագրութեան հետեւեալ յօդաւանքը քաղուած են :

Հարկը տարին աւելի է որ Բաբուն վերին մէջ կրնաւորներու վանքը և պարտաւոր հաստատուած են, ուր պարտաւոր աշակերտները Չինացոց և մանչուացոց լեզուները կուսանին. թարգմանութեան և երկու աղբերուն մէջ եղած առեւտրական գործառնութիւնները. հոգաբարձութեան ծառայութիւնները. համար : Ստորագրող կարգաւոր այս աշակերտները հարուստ և աղին զենդանութեան տղայոց մէջն բնակուած են, որոնք որ իրենց սկզբնաւորական ուսումներուն մէջ բարձր հաստատութեան նշանները ցոյց տուած են :

Հարկ տարին անպատճառ վանքին և դպրատան վերակացունքը կը փոխուի 1) Պարտաւորէն նոր կրնաւորներ և նոր աշակերտներ գալով :

Այս Բաբուն վերին բնակած բոլոր առեւտրի աղատ են ամեն բան տեղներու և քաղաքին ամեն տեղերը ժուռ գալով. և հասարակաց շէնքերուն մէջն առանց երկիւղի են, Չինացոց կառավարող կառավարութեան նախանձր գրգռելն :

« 1. Վաղդիէ Բաբուն բնակին նայելով վերին քաղաքը բնագրական դարձիւր մէջ շինուած է : Այս գաղաղ զուարթագեղ՝ բերրի. ջուրը առատ և ծայրը հիւսիսային արեւմտային կողմէն լեռնայն կարգերուն

կը զիմանայ, որոնք կը բաժնեն այն լեռներուն շարքը որ հիւսիսէն արեւմուտը կը տարածին : Չինացիներուն ըսածին նայելով հիւսիսային կողմի լեռնայն հեռաւորութիւնը քաղաքէն մէկ օրուան ճանապարհէ, բսիւ է թէ քաղաքուն Վաղդիէ լեռնայն ճամբէն : Եւ մտաւորաւոր ճամբաները շատ զուարթալի են՝ աղեկ հերկուած կրկրներու մէջ բլրաւով. չրեղ կամուրջներու վրայէն և ձեռնկրկներու մէջէ կանցնուի :

Արոնք շուրջանակի դուրսնալի ծառերով զարդարուած են : Վանքին կարեւորը Չինացի գեղացիներուն բնակը կերակուրէն է. և շատ ալ առատ է : Այս արմաթը ամեն կերակրոց մէջը պիտի մտնայ և ծղումներն ալ կրամակներուն սնունդն է :

Արիւն անասի կորեւեմ ալ կայ որ շուրջ հինգ մէկը շափ կը բարձրանայ և յարգը փոխաբաններ շինելով՝ խրճիթներու վրան ծածկելու և ջնուցանելու համար կը գործածեն :

Այս լեռներուն հիւսիսային կողմերուն մօտ՝ տարբերութեամբ արեւմտեան կան. որոնց բարեխառնութիւնը Բաբունի Եւ մտաւորաւոր կը համար : Գուրբը ստորերկրայն ագուցանելով՝ կուսայ ժայրերու մէջ փարուած և կապարեայ թիթեղներով պատած լուսաբարձները կանցնին շատ ճարտարութեամբ : Այս լուսաբարձները շատ շքեղ և մարդը շէնքերու մէջ տեղերը պահուած են :

Վարնան սկսելու առեւը հարուստները և անգործները քաղաքին ապականեալ օդը ձգելով բաղաժուրեմամբ բլուրներուն վրայ կը թափան, գեղեցիկ եղանակը ոյն տեղ վայելելու և զուարթալի փոքր անտառներուն մէջ ժուռ գալով ուրախանալու. համար, Եւ մեն տեղ կը տնտեսին գեղի գեղեցիկ տուներ. փայլուն զմեռեցիներով վրաններ կարկաղատահ ջուրեր. կարունկ տեղերու վրայէն կամուրջներ. խիտ ծաղիկներով և գեղեցիկ հոտ ծառերով շրջապատած ձեռնկրկներ :

Այստեղից քաղաքի քաղաքային այն տեղ շատ գեղեցիկ և շատ դուրսնալի բնակարաններ ունի : Այս շէնքերն վրայ Չինացոց Եւ մտաւորաւոր ճարտարաշինութեան բոլոր գեղեցիկները կործանուած են զարդերու անի : Եւ քաղաքի մէջ շուրջ բանալ որ այս շէնքին զարդերուն պայծառութեամբ և հեղեղներուն ալանդակութեամբ քաղաքային :

Ստակայ տեղերը շատ շքեղ կառուաններ կան Եւն ճանապարհորդները կամ օտարականները որ կուսին այս գեղեցիկ զուարթութիւնները վայելի : Բոլորին բարձրաւորակից վրայ եղած հարուստներուն գեղեցիկ բնակարաններուն մէջն անգամ մէջը շէն կրնար հանգիւլ. հանգստութիւնը այն կառուաններուն մէջ կը գտնան, բայց այս տեղ եղած հիւրընկալութիւնը ամենին ձրի չէ : « 1. Վաղդիէ Բաբուն հաւատաւ թէ օրը 18—25 րոպէի ծախք կը պահուի այս հիւրընկալութիւնը : Եւ շատ պարզեր ծառեր, որոնց մէջ քանին Վարդայի մէջ ճանաչուած և մէկ քանին ալ շանտաւած են. գեղեցիկ կը զարդարեն այս գեղեցիկ զաւարթ :

Այս օր տեղ նաեւ ուռնիներ. եղիւններ գեղեցիկ նոճիկներ և այլն : Մտաւորները այնքան լայնատարած չեն բայց շատ աղեկ վարուած են և շատ զմայլեցուցիչ ձեւերով մէջերէն ճամբաներ բացուած են :

Եւ մտաւոր կուսին լեռները երեւի են յաւատմէն եղած ածուխի հանքերուն համար :

Այս հանքերը այնքան առատ են, որ կէս փարսոյ երկրի վրայ բաղմամբ տեղեր կը տնտեսին : Վերին մէջ անուիւր շատ ածուխ է, ուրտեղ ճարտարութեամբ շինուած պատերուն մէջ, հիւսուած ապուղայներու միջոցով պղծեալ և կառավարաններու մէջ կայրին որով տունին ամեն սնունդներուն մէջ տարբերութիւնը կաղէ : Այս զգուշութիւնները քաղին զէմ հարկաւոր են վան զի Չինացիները շատ կը

փախան անի : Այս ամենը իրենց սպանդակ առիւթով թեւեւ հետեւանքներն են որ ամեն և զանակին ալ վերին շրջակայ տեղերը շատ առեւ ձեռնին ձրիով կը գոյուի : Վաղաքին մէջ քանի որ ձրի տեղայ մէկալ կողմէն վերցնելու կը հոգան. 1846 զեկտեմբեր 31ին Բաբունի շէնքերուն վրայ 12 աստի ճան զրոյն փոր էր :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՌԻՐԱՐ

Իզմիր, 8 Հոկտեմբեր :

Տեղայն ուսումնարը շարունակ յաջող վիճակի մէջ կը սեպուի. վան զի Արապայի լուրերուն վրայ բաւական գործառնութիւններ եղան :

ՏՈՐՈՒՆ. անցեալ շաբաթուան պէս հոգոր հալէն աւելի եկաւ. դուրսերէն և Արապայի լուրերը այս ապրանքին վրայ մի և նոյն բլրաւուն համար Բ և 400 հոկէն աւելի վաճառուեցաւ, բայց դիմերուն վրայ փոփոխութիւն մը չեղաւ :

ԵՓԻՐՆ. գինեքը մի և նոյն են և երեկ Գ աւարթ վաճառուեցաւ 70 ֆ, զահեկանի 250 տրամբ :

ՎԵՐԻՆ ԵՒ ԵՒՆ. կուրուի և 103 գահեկանի թրեւտու. տեղերը կը վաճառուի. և 90 գահեկանի Եւ զիս տեղային գինը :

ՈՒՆԵՐՈՒՆ. բաւական ապրանք կայ և գիներն ալ թուլ են, երեկ 100 օխոյի չափ վաճառուեցաւ. օխան 202 գահեկանի :

ԹԻՐԱՒ. այս ապրանքին հունձին վերջերը Եւ լայով քիչ կուղայ և 60 և 90 գահեկանի կը վաճառուի զանթարը :

ՇՈՒՇՈՒՆ. ալ այժմ՝ այս ապրանքին Վարդայի համար դեռ աւելի չափ և թաւալեալ մէջ է. նոր հունձին ապրանքը սկսեց գալու և միայն Օմիւրոյ գործառնութեան համար կառնեն տեղայն իւրահանները 29 գահեկանի կուսանդուալով քիչն :

ՆԻՆԻ. 80 հակի չափ վաճառուեցաւ, 181 գահեկանի սխտ. այս ապրանքին շատ քիչ կայ տեղ. բայց 300 բերի չափ կըստաւոր միջն և օր կըստաւոր :

ՓԱՐԱԿԱՆ ԵՐԱՐՈՒՄ

Օմիւրոյ 8 Հոկտեմբեր :

Եւրոպա	108 1/2
Փարիզ	
ՎԵՆԱ	
Մարսիլիա	169 1/2 170
Թրեւս	435 437
Օտէսա	
Իսթրա	

Պոլիս 29 Սեպտեմբեր :

Իսթրա	142 1/2 141
Օտէսա	
ՎԵՆԱ	441 439 1/2
Եւրոպա	109 108 1/2
Փարիզ	
Մարսիլիա	169 1/2 169 1/2
Թրեւս	441 439
ՆԵՆԴԱ	

Ի ԶԱՐԴԻՐՈՒՄ

Ի ՏԵՂԱՐԱՆԻ ԵՐԱՐՈՒՄԻՆ ԵՒ ՆԱԽԵՐԱՆԻՆ